

ΕΝΑ ΑΙΓΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ 125 ΧΡΟΝΩΝ

Όσοι διάβασαν άλλοτε τὴ σειρά τῶν σημειωμάτων μου στὸ «Νεολόγο» Πατρῶν, μὲ τὸν τίτλο «Πολιτικὲς Διαμάχες στὸ Αἴγιο τοῦ 1827», καὶ τὸ βιβλίο μου «Τὸ Αἴγιο στὸν Ἀγῶνα», θὰ θυμοῦνται τὰ ἀποκαλυπτικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα ποὺ χρησιμοποίησα τότε, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φάνηκε πρᾶστατικά ὅτι, στὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τῆς ἐπαρχίας Αἰγιαλείας, μεγάλο ἐμπόδιο στάθηκε ἡ διχόνοια μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τῶν δύο στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, δηλαδὴ τῶν στρατηγῶν Ἀνδρέα Λόντου καὶ Δημητρίου Μελετοπούλου.

Λίγον καιρὸ μετὰ τὴ δημοσίευσί ἐκείνων τῶν ἐπιστολῶν, ἠρεύνησα πάλι, τελευταῖα, τὸ τιμῆμα τοῦ Ἀρχεῖου Λόντου — Μεσσηνέζης, ποὺ φιλάσσεται στοργικώτατα ἀπὸ τὸν σεβαστὸν μου φίλο ἱστοριοδίφην κ. Ἀθ. Παπαθεοδώρου, γιὰ νὰ παραδοθῆ ἐν καιρῷ στὸ τοπικὸ ἱστορικὸ Ἀρχεῖον Αἴγιου.

Καὶ μέσα στὸ πλῆθος τῶν παλαιῶν χαρτιῶν, βρῆκα μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ 1827 σχετικὴ μὲ τὸ θέμα, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχα προσέξει στὶς προηγουμένους μου ἐρευνες. Τόσο εἶναι ξεθωριασμένη καὶ δυσκολοδιάβαστη! Τὸ ἱστορικὸ τοῦτο κείμενο εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ μᾶς δίνει μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα τοῦ θλιβεροῦ θεάματος ποὺ παρουσίασαν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχοντες τοῦ Αἴγιου στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή τῆς ἠρωϊκῆς ἐξορμήσεως τῆς ἐνδόξου αὐτῆς πολιτείας.

Περὶτὸν νὰ προσθέσω ὅτι, κεῖνες τὶς μέρες, τὴν ἀνοξὴ τοῦ 1827, ὅλη σχεδὸν ἡ Ἑλλάδα παρουσίαζε τὴν ἴδιαν εἰκόνα καὶ χειρότερη ἀκόμη: Τὸ Τουρκοπροσκύνημα εἶχε ἐπεκταθῆ τόσο πολὺ, ὥστε παρὰ λίγο νὰ μιάνη, ἐξ αἰτίας τῆς διχόνοιας καὶ αὐτὸ τὸ κέντρον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος τὴν Αἰγιαλεία, καὶ ν' ἀμαυρώσῃ τὴν τελευταία στιγμή, ὅλη τὴ λαμπρὴ ἐθνικὴ δράσι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, κατὰ τὰ ἔξ πρῶτα χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως (1821—1826).

Πρέπει λοιπὸν νὰ δημοσιευθῆ ἡ ἐπι-

στολὴ αὐτῆ τοῦ 1827: Τὸ διάβασμά της, ἔστω χωρὶς κανένα σχόλιο, εἶναι ἱκανὸ νὰ μᾶς μεταφέρῃ στὸν καιρὸ τοῦ Εἰκοσιένα καὶ νὰ δώσῃ ἓνα δίδαγμα χρήσιμο σήμερα, ποὺ ἡ διχόνοια ἀσεβεῖ πρὸς τὴν ὑπέροχην Ἐποποιῖα τοῦ 1940—41 καὶ βασανίζει τὸν τόπο.

Καὶ τώρα, νά, τὸ κείμενο. Ἡ ἐπιστολὴ γράφηκε στὶς 13 Μαρτίου 1827 ἀπὸ τὸν Πέρα Μαχαλᾶ τοῦ Διακοφτοῦ καὶ ἀπευθύνεται ἰπὸ τὸν Λέοντα Μεσσηνέζην (γαμπρὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀνδρέα Λόντου) πρὸς τὸν Ἀγγελῆ Μελετόπουλο (πατέρα τοῦ στρατηγοῦ Δημητρίου Μελετοπούλου):

Εὐγενέστατε κύριε Μελετόπουλε

Ἐγὼ δὲν πρεταντέρω νὰ εἶμαι μεγάλη οὔτε ἀπὸ τὴν εὐγενειάν σου, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλον πατριώτην, ἀλλὰ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπερτερῶ κατὰ τὴν διάθεσιν. Εἶδον ὅτι ἡ συνάθροισις τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων σᾶς ἐτάραξεν. Αὐτὶ ἔπρεπε νὰ τὰ στοχασθῆς τὸν καιρὸν ὁποῦ μοῦ ἔγραφες ἀπὸ τὴ Γεληνί, καί, ἂν ἐλησμός νησες τὶ γραφόμενά σου, τὸ γράμμα σου στέκει εἰς χεῖρας τοῦ στρατηγοῦ καλὰ φιλαγμένον, τὰ ὁποῖα παρατρέχω χάριν ὀλιγολογίας. Μεταβίβω ἤδη εἰς τὰ ὄσα μετὰ τοῦ υἱοῦ σου κ. Γιάννη καὶ μετὰ τῶν Διακοπιτιῶν ὁμιλήθησαν καὶ ἐσυμφωνήθησαν, ὅτι νὰ ἀσηκώσω τοὺς στρατιώτας τοῦ στρατηγοῦ Λόντου ἀπ' ἐδῶ ὅλους, νὰ ἀσηκώσῃ καὶ ὁ υἱός σου τοὺς ἐδικούς του, συμφωνήσας ἐγὼ μετὰ τῶν Διακοπιτιῶν περὶ λουψέδων πῶς ἐμελλε νὰ γείνη, πρὸς δὲ τοῦ υἱοῦ σας ἔδωσα χρεωστικὴν ὁμολογίαν μὲ διορίαν ἡμέρας ἕνδεκα, καὶ ἐργομένης τῆς ἀποκρίσεως τοῦ στρατηγοῦ υἱοῦ σου, νὰ τι μερίσουν, ἐγὼ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ κατὰ τὴν θέλησιν τῶν ἐγκατοίκων ἀσήκωσα ὅλους τοὺς στρατιώτας, καί, ἂν ἐκράτησα μερικούς, ἔαφραν ταῖνι ἀπὸ τὸ ὀσπητιόν μου, ὁ δὲ υἱός σου Γιάννης ἐβάσταξεν με

ρικούς εις τὰ αὐτόθι καὶ ἐξεψύχησε τὴν κόσμον. Μάλιστα μίαν ἡμέραν πολλὰ πρῶτας ἔστειλε στρατιώτας του καὶ ἄρπαξαν ἀπὸ δύο σπήτια γένημα καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον διὰ νὰ ἀποδείξῃ μὲ τούτο ὅτι ταΐζει στρατιώτας. Ἄφ' οὗ ἤλθε; ἡ εὐγενεία σου ἔφερες καὶ μίαν οὐρὰν κορινθιακὴν διὰ νὰ ξεμπερδεύσῃς τὸ Διακοπτόν, ἀλλὰ τὸ σκοπούμενον δὲν ἦτο τούτο, ἀλλὰ νὰ πιάσῃς ἐμέ, καὶ νὰ ἀτιμάσῃς τὸ ὁσπήτιόν μου, διότι ἐρχόμενοι οἱ στρατιῶτες ἐρίχθησαν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν πύργον, ὧν καὶ ὁδηγὸς ὁ Γεωργάκης στρατιώτης ἀνθρώπος σου, καὶ ἐνῶ δὲν εἶχον προὔπαρχουσαν εἶδῃσιν νὰ ἔχω τὰ ἀναγκαῖα μέτρα βεβαίως ἤθελε μοῦ κάμῃς τὸ ρεζιλίκι ὡς καλὸς συγγενής, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἀγαπᾷ τὸν κλέπτην ἀγαπᾷ καὶ τὸν οἰκοκύρην. Ἐκτὸς τούτου τοῦ κινήματος τῶν στρατιωτῶν, ἐπληροφόρηθην ἀπὸ τοὺς ἰδίους, ὅτι οὗτοι ἦσαν ὀδηγημένοι, καὶ ἄφ' οὗ δὲν ἐλέτυχε; τὸ σκοπούμενον σου, τώρα μὲ γράφεις ὅτι σὲ λυπεῖ ἡ θρηνηλογία τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἐχάλασε καὶ θά χαλάσῃ ἡ ἐπαρχία. Ἐπρεπε νὰ ἔχη; καὶ ἡ εὐγενεία σου τὴν φανιλίαν σου ἐδῶ καθὼς τὴν ἔχω καὶ ἐγὼ, καὶ τότε θὰ ἐγνώριζα ἂν πονεῖς τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ ἐκείνο τοῦ; ἔχεις εἰς ἀτιμόπλοιον. Διὰ νὰ κάμῃς κατὰ τὸ ρητόν, ἦ γὰρ τὴν παπαδειὰν ἢ χαλάω τὸ χωριόν, μὲ γράφεις ἂν λάβω ἐγὼ μισθοὺς καὶ τὴν ὁμολογίαν, θὰ λήβῃς καὶ ἡ εὐγενεία σου. Ἐγὼ δὲν πρεταντρω μισθοὺς. Ὁ στρατηγὸς Λόντος ἔχει δώσει διαταγὰς εἰς χεῖρας ἐκείνων τῶν στρατιωτῶν ὁποῦ ἔχουν νὰ λάβουν μισθοὺς προοδεδουλεμένους εἰς τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ἐκεῖνοι ἅς κίμουν ὅπως θέλουν μὲ τὰ χωρία. Ἐἰν ὁ στρατηγὸς κύρ Μίτρος ἐπῆγεν κατὰ τῶν Ἀράβων πέρουσι, στοχάζομαι νὰ ἦτοιν καὶ ὁ στρατηγὸς Λόντος πρόπερσι, ἀλλὰ δὲν ἐζήτησε τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὅταν ὁ κύρ Μίτρος ἔπερνε μισθοὺς καὶ τροφίς ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ὁ Λόντος δὲν ἔκσμεν τοιαύτας παραλόγους ζητήσεις, ἀλλὰ ἐπροσπαθοῦσε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν διὰ

νὰ πληρώσῃ τὸν μὲν καὶ τὸν δέ, μάλιστα ἴσω; εἶναι καὶ εἰς τὴν ἐνθύμησίν σου, ὅτι τότε νὰ ἤλθε καὶ διαταγὴ τῆ; Διοικήσεως; πρὸς τὸν κύρ Μίτρον νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Λόντον τριάντα χιλιάδες γρόσια ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆ; ἐπαρχίας, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐδόθη παρὰς. Ἡ ἐξοχότη; του ὦν καλὸς πατριώτης καὶ ἐπιθυμῶν τὴν ἡσυχίαν τῶν πατριωτῶν του, δὲν ἠθέλησε νὰ ταράξῃ τὴν ἐπαρχίαν.

Παραπονεῖσθε διατὶ ὁ Λόντος ἔπιασε τὸν Κομπογιαννικὸν καὶ Κίτζον. Αὐτοὶ ἐπιάσθησαν ὡς φθορεῖ; τῶν ἐθνικῶν κτημάτων, διὰ τοὺς ὁποῖους μαρτυρία δὲν χρειάζεται, ἐλειδῆ τὰ ἐγκλήματα τῶν φαίνονται εἰς τὸν κάμβον, καὶ ἐπειδὴ συνηθίζετε νὰ ὑπερασπίζεσθε τοῦ; κακοτρόπους δὲν ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀλλὰ τοῦ; ἐπῆρε νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ἡ Διοίκησις νὰ ἀξιετάσῃ καὶ νὰ λήβῃ τὰς ἀποζημιώσεις, καὶ ἂν μένετε εὐχαριστημένοι γράφω πρὸς τὸν στρατηγὸν καὶ τοῦ; στέλνῃ εἰς τὴν Διοίκησιν.

Τὸν δὲ Κύρ Ἀναγνώστην Χαραλάμπην ἐπὶ ποίῳ ἐγκλήματι ἔχετε εἰς φυλακὴν;

Ἐἰν ἔχει ἐγκλήματα ἔπρεπε νὰ τὰ εὐγίλῃτε δημοσίως καθὼς ἕκαμα καὶ ἐγώ. Τέλος πάντων ἅς ἀποδώσωμεν ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐπιάσθησαν ὁ Κίτζος καὶ Κομπογιαννικὸς ἐπιάσθη καὶ ὁ Ἀναγνώστη; . Διὰ ποίαν αἰτίαν ἔστείλατε εἰς τὸ σπήτι του καὶ διαγομαῖσθε τὸ πράγμα του;

Διὰ ποίαν αἰτίαν ἔστείλατε εἰς τὸ σπήτι τοῦ Κανελλόπουλου, καὶ Φουσεῆκη, καὶ ἐλεηλάτησαν τὰ ὁσπήτιά των;

Ἐγὼ ἂν ἐπίασα τὸν Κίτζον καὶ Κομπογιαννικὸν μὲ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὰ ὁσπήτιά των δὲν ἔστειλα νὰ τὰ πειράξῃ, τὸν καιρὸν ὁποῦ ὁ υἱὸς σου Κύρ Γιάννης ἔστειλε καὶ ἔδειραν τὸν Φονώνην, καὶ ὁ Βασιλόπουλος τὸν Μιχαλάκη. Δὲν στοχάζεσαι ὅτι καὶ ὁ Λόντος ἠμπορεῖ νὰ πειράξῃ κανένα;

Ἴδού λοιπὸν ἀπὸ τὸ μέρος τῆ; εὐγενείας σας προέρχονται ὅλα τὰ κακὰ ἴσα

ἔτρεξαν καὶ ὅσα μέλλει νὰ τρέξουν εἰς τὴν
ἐπαρχίαν. Οἱ στρατιῶται τοῦ Λόντου δὲν
δέχονται ὁμολογίας. Ἡ εὐγένειά σου βε
βαίως δέχεται, διότι δὲν ἔχεις κανένα δι
καίωμα ὡς ὄπισθεν εἴπομεν, καὶ συμβιβά
ζεσαι εὐκόλως ἐπάνω εἰς τοῦτο, διότι
λέγεις (ὅτι κωλίσεις). Ἐγὼ δὲν προετανί
ρω οὐδ' ἐμισθοῦς, οὔτε κανένα ἄλλο πρά
γμα, καὶ ἔχετε με παρητημένον.

Ταῦτα κοὶ μένω

Τῇ 13 Μαρτίου 1827

Πέρα Μαχαλάς

ἄδελφός σου

Λέων Μεσσηνέζης

Διὰ τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀντιγραφῆς

Ἀθῆναι 6 Μαρτίου 1952

ΝΥΣΗΣ ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ